

LEGELTETÉSES HÚSMARHA-TARTÁS HEGYVIDÉKEN

Kertész István

A hegyköz állattartási rendszerét részletesebben csak a XIX. század második felétől ismerjük, amikor a takarmányozásban, legelítésben az extenzív elemek is fellelhetők. A külterjes állattartás jellemzője, hogy az állatokat a legelő tartja el, de az istállózó állattenyésztés sem lehet meg legelő nélkül, ahova kora tavasztól késő ősziig a haszonvétele formájától és mértékétől függően kihajtják az állatokat.

A XIX.-XX. századi hegyközi állattartásban két alapvető legeltetési rendszert különböztetünk meg. A fejős teheneket és a borjakat naponta kijáró csordában legeltették. Az igavonó ökröket és a növendék marhákat az 1940-es évekig a fejős tehenek csordájától külön a falu körüli erdőkben, legelőkön vagy távolabbi helységekből bérelt legelőkön gulyában, illetve tulajdonosok családtagjai egyéni és csoportosan őrizve legeltették.

Hazánkban a szakosodó állattenyésztés meghirdetése után a volt Szikszói Állami Gazdaság kiemelten a legeltetési húsmarha-tartásra alapozta tevékenységét, így 1100 hústehen és 500 növendékmarha takarmányellátását gyep-ről kellett biztosítani. A jövedelmező gyepre alapozott húsmarha-tartást a Gödöllői Agrártudományi Egyetem gyepgazdálkodással foglalkozó kutatói, tanárai nagymértékben elősegítették. Közel 4700 ha területen öntözetlen körülmények között alakult ki a korszerű környezetkímélő gyepgazdálkodás és mintegy 220-240 napos legeltetési időszakban teljes mértékben gyepre alapozott takarmányellátás. A korszerűen kialakított gyepterületeken a húsmarhán túlmenően nagy létszámú juhászatot is tartott a gazdaság, melynek takarmányellátása szintén gyepre és gyepből nyert takarmányra volt alapozva.

A volt Szikszói Állami Gazdaság szakemberei időben felismerték, hogy a gyepgazdálkodásban óriási tartalékok rejlenek; a kérődzők gyepre alapozott takarmányellátásánál az összes takarmányszükségletének 90-95%-át legelőről nyerték.

Több évtizedes tapasztalataink szerint a völgyi réteken a jó vízellátás következtében megfelelő tápanyag-gazdálkodás esetén az első növedék termését nagymértékben lehet növelni (évi termés 60-65%), míg júliusban és augusztus-

ban fejős területekről levonuló állatállomány részére a völgyi területek második növedéke kiváló legelőfüvet biztosít.

A gazdaság területein, de több szövetkezet területén is végzett nagyüzemi kísérletek eredményeit figyelembe véve megállapítható, hogy 1 kg N hatóanyagtól 100 kg zöld terméstöbblet növekedésére biztonságosan lehet számítani. Természetes, hogy a N hatóanyag foszfor és káli műtrágyákkal is célszerű kiegészíteni 1:0,38:0,45 arálynak megfelelően. Nagyon fontosnak tartjuk a tápanyag időbeni kijuttatását, amely elsősorban termés-meghatározó szerepet játszik.

A volt Szikszói Állami Gazdaság gyepterületein, de a jogutód Abauji Charolais Rt-nél a húsmarhával hasznosított legelőterületek új-zélandi fix karámrendszerrel vannak kiépítve és e rendszer segítségével vagy áramtalanításával irányítják a legelő állatcsoportok elhelyezését. Amennyiben a szakaszra kihelyezett állatállomány nem tudja a megtermelt gyepet hasznosítani, úgy a szakasz villanykarám közbeiktatásával nagyon egyszerűen kisebb egységekre bontható.

A legeltetési húsmarha-tartásnál nagyon fontos, hogy a hegyvidéki gyepek állattartó-képességét ismerjük. A legelők túlterhelését feltétlen el kell kerülni, mert az újra telepítés csak nagy költséggel valósítható meg. Már az egyszerű parasztember is tudta, hogy augusztusban és szeptemberben takarmánykiegészítésről kell gondoskodni, ezért a házhoz csatlakozó kertben csalamádét termelt és ennek etetésével tudta a tejtermelést megfelelő szinten tartani a legkritikusabb száraz időszakban is.

Az elmúlt évtizedekben szerzett tapasztalatok úgy a nagyüzemek részére, mint a paraszti gazdaságoknak biztonságosan átadható és a gyepre alapozott környezetkímélő gazdaságos takarmánytermesztés megvalósítható.

Szerző címe: Dr. Kertész István
címzetes egyetemi docens
3888. Vizsoly, Szent J. u. 151.